

Gledališki list SLG Celje, Sezona 1966/67, št. 5. Izdalo in založilo Slovensko ljudsko gledališče Celje. Predstavniki: upravnik Slavko Belak. Urednik: Janez Zmavc. Foto: Viktor Berk. Naklada 1.500 izvodov. Cena 0,50 N-din. Natisnilo GP »Celjski tisk« Celje.

La Malquerida

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

JACINTO BENAVENTE

La Malquerida

(Grešno ljubljena)

Režija

Dino Radojević

Prevod: Mirko Vivod
Scena: Miše Račić
Kostumi: Alenka Bartlova
Lektor: Majda Križajeva

O s e b e:

La Raimunda, gospodinja na Sotu .. Marija Goršičeva
La Acacia, njena hči, Jana Šmidova
La Juliana, stara dekla na Sotu..... Nada Božičeva
Doña Isabel, soseda iz vasi Mija Mencejeva
Milagros, njena hči Anica Kumrova
La Engracia, soseda Marjanca Krošlova
La Gaspara, vaško dekle Minu Kjudrova
Esteban, gospodar na Sotu Jože Pristov
Norberto, Raimundin nečak Bruno Vodopivec
Stric El Tio Eusebio, sosed Pavle Jeršin
Faustino, njegov sin, ženin Acacie.. Štefan Volf
Bernabé, hlapec na Sotu Janez Bermež
El Rubio, hlapec na Sotu Sandi Krošl
ženske Angela Korošec
Olga Puncer
Vera Srakar

Premiera 20. januarja 1967

Vodja predstave: Boleslav Simoniti — Sepetalka: Olga Puncerjeva
— Razsvetljava: Bogo Les — Tehnično vodstvo: Franjo Cesar —
Odrski mojster: Franc Klobučar — Krojaška dela: Amalija Palir-
jeva, Jože Gobec in Oto Cerček — Frizerska dela: Vera Srakarjeva
— Slikarska dela: Ivan Dečman — Čevljarska dela: Konrad Faktor
— Garderoba: Angela Korošec.

Generacija 98 in Jacinto Benavente

Kadarkoli govorimo o španski književnosti polpretek-le dobe, se vedno znova ustavljamo pri letu 1898, pri rojstni letnici vseh idej, ki so v prvih desetletjih našega stoletja razburkale špansko književnost. Tega usodnega leta, (ki je kakor 1588 — poraz Nepremagljive armade — črno leto za špansko politično velesilo) je bil dokončno pokopan svetovni imperij Karla V., ki so ga skozi tri stoletja izgubljali njegovi nesposobni nasledniki. 1898., ko se je španska politična sila naenkrat znašla prav na dnu, se začne nenaden polet španske književnosti, polet, kakršnega bi težko našli v katerikoli evropski književnosti. Generacija 98, ki je tega leta stopila na svoj zmagoslavni pohod, je dokončno opravila s togim in neživljenjskim akademizmom, ki je špansko književnost potisnil na rob svetovnega literarnega snovanja. Kako brezupno je bilo skoraj tristoletno umiranje, nam najlepše pokaže dejstvo, da je v vsej tej dobi nastalo le nekaj del, ki jih poznamo še danes, vendar še te samo po imenih. Zorillov Don Juan tenorio se je proslavil zaradi motiva, Gutierosovi igri Simon Bocanegra in El Trovador pa je iz popolne pozabe rešil Giuseppe Verdi.

Miguel de Unamuno, idejni vodja »generacije 98«, je v uvod svoji znameniti knjigi *Del sentimiento tragico de la vida* (O tragičnem občutju življenja) zapisal: »Človek sem in nič človeškega mi ni tuje, pravi latinski pesnik. In jaz še bolj poudarjam: nič človeškega mi ni tuje: človek sem in noben človek mi ni tujec. Človek iz mesa in krvi, človek, ki se rodi, živi in umre...« Da bi našli res pravega španskega človeka, so se predstavniki te generacije napotili po poteh, ki jih je pred več kot tristo leti prehodil »vitez klavrne postave«, in iskali prvobitne vrednote preprostega španskega človeka. Pri tem svojem iskanju so odklanjali vso akademsko zlaganost, lažno sentimentalnost in patetičnost. Zato so pričeli gojiti esej, literarno zvrst, ki je bila vse doslej pastorek v španski književnosti. Generacija eseistov pa je v svoj krog potegnila mlajšo generacijo pesnikov in pripovednikov, ki so sledili njihovem programu. Med tistimi, ki so se prvi oprijeli nove smeri, je bil tudi pripovednik in dramatik Jacinto Benavente. Jacinto Benavente (roj. 12. avgusta 1866 v Madridu — umrl 14. januarja 1954 prav tam) se je kot pisatelj uveljavil že pred letom 1898,

vendar se njegov pravi vzpon prične šele v prvem desetletju našega stoletja, ko se je oprijel smernic generacije 98.

Pri tem pa je prišel v spor s takratnim vodilnim dramatikom Joseom Echegaray Eizaguiereom, Nobelovim nagrajencem, ki je svoja dela (napisal 74 dram) pisal po motivih Calderonovih iger, samo da jih je preoblekel v modernejšo obliko, ki si jo je sposodil pri Ibsenu, Strindbergu in Sudermannu. Benaventejeve junake ne vodi usoda ali neka višja sila, marveč strast, in prav v tem je postavil nove perspektive v razvoju španske dramatike. Vendar pa se je prav v tem hotelu po modernejšem iskanju pojavila slabost, ki dela tega španskega avtorja v mnogih delih najmanj španskega: Benavente ni prevzemal le tuje forme, marveč tudi tuje ideje. Med vsemi dramatikami v prvih tridesetih letih tega stoletja je Benavente najmanj španski. V tem je tudi vzrok, da je Benaventejeva dramatika tako raznolika. Njen razvoj gre od malomeščanske satire, v kateri opazamo že določene simbolične elemente, preko moralističnih iger, politične satire, zgodovinske, sentimentalne melodrame do prave kmečke tragedije. In prav s to zvrstjo, s katero se je najbolj oddaljil vplivom evropske dramatike in v kateri je ostal najbolj španski, je doživel v tujini največji uspeh. (Tragedija La Malquerida je imela v New Yorku 866 ponovitev.)

Benaventejev vpliv na nadaljnji razvoj španske dramatike je bil razmeroma majhen. Vkljub velikemu slovesu, ki ga je še povečala Nobelova nagrada (1922), ga je nekaj let kasneje v marsičem zasenčil trideset let mlajši Federico Garcia Lorca s svojimi liričnimi kmečkimi dramami. Veliko Benaventejevih iger je danes šž pokrtil prah pozabe, ohranilo se je le nekaj del, med katerimi sta najpomembnejši Los intereses creados (pri nas: Roka roko umije) in pa kmečka tragedija La Malquerida, ki jo še danes srečujemo na mnogih svetovnih odrih.

Jože Rode

Jacinto Benavente

Na prelomu 19. in 20. stoletja je v španski literaturi zablestelo ime velikega dramatika, pesnika in pripovednika Jacinta Benaventeja. Rodil se je 1866. leta v srcu Španije — v Madridu. Vse svoje življenje je ostal zvest svojemu rodnemu mestu in iz celotne njegove pisateljske osebnosti vejejo vse značilnosti španske prestolnice. »No hay sino un Madrid« (Madrid je

samo eden) pravijo Španci. In prav imajo. Tu se križajo vse diagonale, ki jih potegneš med posameznimi mesti Iberskega polotoka, med Sevillo in Barcelono, Valencijo in Oviedom. Srce Španije je najbolj špansko od vseh njenih mest. »El país escondido y lejano« — skrita in daljna dežela, tako so rekli Španiji stari Feničani. Dali so ji ime, ki ga je ohranila do našega veka. »Paris, c'est la France« ali »Kdor vidi Pariz, vidi Francijo«, pravijo Francozi. In tako pravijo za Madrid Španci. Benavente sam primerja madridsko Puerta del Sol (Sončna vrata) s pariškim Slavolokom zmage. Od tod se v obliki zvezdnih trakov širijo stare in slavne ulice Calle de Alcalá, Calle de Toledo, Calle de Sevilla in druge. Iz tega starodavnega in vročekrvnega mesta je Benavente črpal gradivo za svoje neštete gledališke igre. Madridčan ni bil vajen čepeti doma, vleklo ga je z vso silo temperamentnega Španca med ljudi, v mestni vrvež, da si je napasel oči, razburkal kri, na naj si bodi to pred podobo cerkve, procesije, značilne španske »zarzuelas« (operete), filma, nogometa, »las zambombas« (božičnih sprevodov), predvsem pa »los corridas«, slovitih španskih bikoborb. Benaventejeva fantazija se je lahko že v svoji mladeniški dobi onajala ob slavnih arhitektonskih stvaritvah kot so Palacio Real (Kraljeva palača), Teatro Real (Kraljevo gledališče), Real Academia (Kraljeva akademija), Puerta de Toledo (Toledska vrata), Puente de Toledo (Toledski most), zlasti na Museo del Prado (muzei Prado). Zelo rad je obiskoval Prado in ure in ure užival ob delih Velasqueza, Pantoja de la Cruz, El Greca, Juana de Junia, Ribere, Zurbarana, Murilla in Goya. Ob času »las verbenas« (proščena), trajalo je približno 14 dni, se je v Madridu nagnelo in nateplo ogromno romarijev, beračev in podobnega sveta. Mlademu Benaventeju so se ti prizori neizbrisno začrtali v srce in dušo. Rad je postal ob čudovitem Toledskem mostu in strmel v nisan množico ljudi, ki se je razlivala po Calle de Toledo — madridskih Elizejskih poljanah. Če pa so z zasnežene Guadarrame zavihali zavijajoči snežni vetrovi, je jadrno odhitel v svojo delovno sobo.

Preden se je docela posvetil gledališču v pravem pomenu besede, je začel svojo literarno kariero s knjigo »Teatro fantastico« (1892), ki ima več kratkih iger, polnih lirike in fantazije. Ta zbirka ni bila prirejena za oder. Tej je sledila naslednje leto knjižica pesmi »Versos« in delo v prozi »Cartas de mujeres« (Ženska pisma), v katerih se nam Benavente odkrije kot rahločuten analitik ženske duše. Tu je že čutiti liriko, mehko in prefinjen pesniški okus, ki se odraža iz vseh

negovih kasnejših dramskih del. Že s prvimi gledališkimi deli, ožlahtnjenimi in prečiščenimi v njegovi umetnosti, je sprostil določene aspekte literarne revolucije konec stoletja in definitivno opredelil svoje mesto med ustanovitelji modernizma v Španiji. Benaventejevo gledališko ustvarjalnost je ovirala predvsem zakoreninjena situacijska komedija, ki se je razvila takrat v Španiji v najrazličnejših oblikah, pričeni z Moratinom pa tja do Pereza Galdosa, in bila pod krepkim vplivom sodobnih francoskih in angleških iger. Čeprav ne brez velikih težav, pa je novo gledališče končno le docela zmagalo okoli leta 1905 in nadomestilo stari teater 19. stoletja prav s pomočjo naklonjenosti novejših pisateljev in izostrenega okusa občinstva. Med deli te zgodnje prirode (1894—1905) se odlikujejo »La comida de las fieras« (Malica zverin), 1898, dalje »Lo curis« (Malomeščan), 1901, in »La gobernadora« (Guvernerjeva žena).

Vsa ta dela, ki so skoraj brez sleherne zunanje akcije, so napisana z nizom prizorov in slik, v katerih nastopajo osebe in tipi madridske družbe — često le kot navidezni opazovalci. Ti prizori niso prav nič laskali občinstvu, slej ko prej so bili žgoča satira, resnična in pikra v svojih analizah, vselej ironična, neizprosna, toda zadržana v svojih moralnih sekvencah. V drugih delih iz tega obdobja (na primer v »La noche del sábado« (Sobotna noč) in »La princesa Bebe« (Princeza Bebe) zamenja Benavente opis madridske družbe s svetovliansko in mednarodno atmosfero, fantastično in izrazito teatralično.

V vseh odrskih delih dobiva njegova satira simboličen, transcendentalen značaj, ki mu dopušča, da svobodno izrazi misli, ki so v bistvu skeptične in pesimistične, toda dobrodušno tolerantne v pojmovanju ljubezni, vzgoje, politike in človeške narave. Druge drame, prežete s simbolizmom kot jedrom vsakdanjega življenja, so zmes dveh predhodnih tipov. »Rosas de otoño« (Jesenske rože, 1905) predstavljajo zmago vrhunske oblike Benaventejeve drame, v njej izraža tisto življenjsko koncepcijo, ki jo najdemo v različnih oblikah v vseh njegovih boljših delih. Tu ima drama dobrega in zlega za svoj osnovni motiv ljubezen in poroko; človeška dobrota je personificirana v ženi in kot v vsem Benaventejevem delu — okarakterizirana z ženski idejami in čustvi. Pod pojmom dobrota razume Benavente usmiljenje, duh samožrtvovanja, samoodpovedovanja, plemenitosti, ki sprejema brez slehernega ugovora neizbežne življenjske tegobe in je močnejša kot surova sila (»La fuerza bruta« — Surova sila, 1908), kot zlo, ki ga moramo prenašati (»El mal que nos hacen« — Zlo, ki nam ga prizadenejo,

1917), močnejša celo od ljubezni («Mas fuerte que el amor» — Močnejša od ljubezni, 1906). Ta bistveno krščanska in humanistična koncepcija življenja ni nikakor v protislovju s skeptičnim, pesimističnim, kritičnim in negativnim značajem, ki ga srečamo v njegovih prvih delih in ki bo odslej dominantni ton Benaventejevega pisanja, saj njegovo oko zaznava z večjo preciznostjo, doslednostjo in zvestobo prav slabosti človeške nature. Toda kljub dejstvu, da skuša biti prijeten v svoji zagrenjenosti, kljub žalosti in melanholiji v njegovem smehu — Benaventeju vendarle pripada mesto med velikimi modernimi satiriki. Kakršno koli oceno naj mu že prisodi sodobna generacija ali naši zanamci, vsekdar bo njegova umetnost ostala sorodna umetnosti velikih genijev kot so Cervantes, Shakespeare in Molière. Z idealizmom, dobroto in optimizmom izravnava kritične, negativne vizije življenja in človeštva ter jih povzdiguje na raven globoke in tolažeče ironije.

Ta moralna in estetična koncepcija je izražena v raznolikosti oblik Benaventejevih poslednjih del in doseže svojo največjo popolnost, globino in silovitost v »Los Malhechores del bien« (Malopridneži, 1917) in v »Los intereses creados« (Doseženi cilji, 1907), ki sta ju kritika in publika ocenili za njegovi največji mojstrovini. »Los malhechores del bien« predstavljajo najbolj globoko zakoreninjeno in trajno potezo španskega značaja, idejo moralne tolerance. Vse to je izraženo z zasmehovanjem fasadne, farizejske dobrotljivosti, ki naduto sama sebe postavlja za vzor in pravilo — gre za neizprosno, netolerantno dobrotljivost, ki Benaventeju kakor tudi španskemu ljudstvu ni samo zgrešena, temveč tudi najbolj zoprna oblika zla. S klasično preprostostjo, brez omejitev časa in prostora, je zajeto jedro pisateljeve človeške narave.

Druga dela se po značaju očitno razlikujejo od že omenjenih, tako »Señora ama« (Gospa ljubi, 1908) in »La malquerida (Grešno ljubljena, 1913). To sta kmečki tragediji, preprosti, toda mojstrski v svoji dramatski konstrukciji, klasični popolnosti in sili, zlasti velja to za »Malquerido«.

Prav nič čudno ni, če je tudi mehiški film segel prav po Malqueridi in ustvaril umetnino, ki se je še danes spominjamo. Poleg »Sobotne noči«, ki jo imajo nekateri za Benaventejevo najboljšo delo, sta »Grešno ljubljena« in pa »Doseženi cilji« tisti igri, ki sta priborili pisatelju nacionalni in svetovni prestiž in s katerima je doživel svojo umetniško kulminacijo ob podelitvi Nobelove nagrade za literaturo 1922. leta. Kot človeku, ki je prepotoval vso Evropo, je Benaventeju uspelo

z veliko spretnostjo in okusom izkoristiti vse tokove svetovnega gledališča: Maeterlinckov simbolizem, Ibsenovo nemirnost, Shawov humor, preciznost Porto-Richea, Bernsteinovo viharnost in jih ustvarjalno presaditi na španska tla. Uspelo mu je v precejšnji meri razširiti horizont španskega gledališča in obnoviti kakor tudi osvežiti njegovo inspiracijo.

S svojimi gledališkimi deli je ustvaril pravo revolucijo in spada spričo tega v plejado pomembnih genijev, ki so sestavljali tako imenovano »generacijo 1898«, v katero spadajo še Miguel de Unamuno, pesnik, romanopisec, dramaturg in eseiist, Azorin, ki je bil odličen pisatelj, kritik ter razlagalec španskih kulturnih vrednot, nadalje Pio Baroja, neizčrpen romanopisec, Ramon del Valle Inclan, romanopisec, in še nekateri drugi.

14. julija 1954 je smrt iztrgala pero iz rok tega velikega španskega dramatika, ki je kot sin slovitega kirurga v Madridu vse svoje življenje posvetil literaturi in že v svojem tridesetem letu postal slaven in upoštevan.

Mirko Vivod

Dino Radojević

se je po šolanju na ljubljanski Akademiji za igralsko umetnost — bil je dr. Branku Gavelli najbližji učenec — podal s Herbertom Grünom v Prešernovo gledališče v Kranju, kjer je delal v sezonah 1951 do 1953. Najbolj znane režije iz tega obdobja: Priestley: Od raja pa do danes («Ta režija me je naredila za režiserja»), Gorki: Na dnu, Cankar: Jakob Ruda. Kasneje v Celju znameniti Hamlet, sez. 1954/55. 1953. leta je odšel v Zagrebško dram-

sko gledališče, hkrati pa je že tudi sprejel docentsko mesto na zagrebški Akademiji za igralsko umetnost. Iz tega obdobja so najbolj znane Millerjeve Salemske čarovnice, Williamsova Mačka na vroči pločevinasti strehi, Sartrovi Zaprti v Altoni, Sofoklov Kralj Ojdip, Pirandelovih Šest oseb išče avtorja in druge. Pred koncem študija v Ljubljani in še po njem je bil asistent enega največjih jugoslovanskih režiserjev dr. Branka Gavelle. Je docent na zagrebški Akademiji za igralsko umetnost in stalno angažiran v Zagrebškem dramskem gledališču.

Grešno ljubljena

Ko je Benavente prejel 1922. leta Nobelovo nagrado iz rok švedskih akademikov, so še zraven dodali, da je to »za srečno obnovitev slavnih tradicij španskega gledališča«. V mislih so nedvomno imeli španski zlati vek in novodobno renesanso, ki jo je sprožil pisatelj nastop v literarnem življenju. Njegov nastop je takrat pomenil boj proti patosu in prenapihnenosti, proti lažnemu idealizmu in pomanjkanju prave socialne vesti. Zahteval je resnico od gledališča, ogledalo, o katerem govori Hamlet svojim igralcem: vi ste »zrcalo in skrajšana kronika dobe«. Preizkusil se je v vsem. Od satirične veseloigre do filozofsko poglobljene drame. Pri nas poznamo z odra le še *Los intereses creados*, ki jih je Oton Župančič smiselno in poetično prevedel v *Ideale in koristi*. V tem delu nastopajo znane figure iz *commedie dell' arte*, spremenjene v lutke. Po znanem spoznanju, da je vsak človek v življenju igralec, odkriva Benavente drugo resnico: da je vsak človek v življenju marioneta. Grobe niti nas uravnava v klavrno, banalno življenje, v hlastanje za koristmi. Vendar prav te grobe niti nikdar dokončno ne odločajo naša pota. So še druge: tanke, srebrne, in mnogokrat nevidne nitke, ki vežejo srca lučk-ljudi na prave vrednote. Življenje je ena sama burka, vendar — »v našem življenju vendarle ni vse burka v burki, v nas živi tudi nekaj božanskega, kar je resnično in večno, in se ne zaključí, kadar se zaključí burka.«

Ko se v »Grešni ljubezni« poležejo strasti — ko se zaključí usoda — ostane vendarle v ljudeh neka ves čas prisotna povzdigujoča pravičnost, ki ji nista mogla ulti niti Esteban niti Rubio, tudi če bi bila sama hotela; niti ji ni mogla ubežati Raimunda, ki je za-

menjala pravičnost z ljubeznijo do Estebana, pa se mora nazadnje povrniti k njej in jo potrditi s svojo smrtjo. Ta pravičnost se je ves čas kot nekakšen transcendentalen imperativ — pa vendarle uzakonjen s človeškimi napisanimi in nenapisanimi postavami od zdavnaj — oglašala v njih samih, zunaj njih pa je našla svoje potrdilo v končnem obračunu.

Raimunda se je kmalu po smrti svojega moža vnovič poročila s simpatičnim Estebanom, za katerega je upala, da bo skrben gospodar in drugi oče njeni hčerki Acacii. Prvo se je uresničilo, drugo je šlo po zlu. Prvo dejanje je ena sama dolga, mojstrsko napisana ekspozicija, v kateri nas pisatelj na videz mirno popelje v sredo burnih dogodkov. Pogovor med domačimi in sovaščani se pne kakor arhitektura katedralnih dimenzij, komaj zaznavni obrisi slutenj in komaj opazna nesoglasja — in že se lok drame usodno požene do viška. Posebnost vseh treh dejanj je v njihovi zaključenosti. Vsako dejanje zase je zaključena celota. Kar se je dogodilo pred začetkom in kar se bo dogajalo še med posameznimi dejanji, to je zajeto v vsakokratni ekspoziciji novega dejanja. Take zaključene celote — z uvodom, razpletom, vrhom in razpletom — so celo posamezni prizori. Ta nevidna, vnescna dogajanja nam niso sporočena zgolj informativno, osebe, ki nam jih obnovijo, se hkrati tudi same okarakterizirajo in že motivirajo za kasnejše akcije. Zadnje dejanje, razplet, je eno samo trganje vezi, ki so vezale Raimundo na Estebana in na hčer — in Estebana na Raimundo in na pastorko — in hčere na mater in na očima. To kajpak ni tako preprosto. Vsi so podvrženi strastem, kakor so podvrženi pravičnosti, ki jih mora k izpovedi, uminitvi in pravični kazni. Ponovno sledimo razčlenjevanju in pojasnjevanju teh odnosov z različnih aspektov. Vsakemu od te uklete trojice asistirajo pri tem druge osebe, ki so jim bile blizu in so prizadete. Dekla Juliana v nekem smislu rezonira, išče globlje vzroke, početke tega zla, skuša jih pojasniti. Če bi se bila Acacia še kot otrok navezala na Estebana kot na očeta, pa če bi ne bilo v njej že takrat blaznega ljubosumja na mater, potem tudi Esteban ne bi imel pobude in priložnosti, da bi se prepuščal grešnemu nagnjenju do pastorko. Vso komplicirano mladostno Acaciino naravo, njene eksplozije zdaj proti očimu zdaj proti materi, razreši Juliana s freudovsko definicijo: »Kdor tako sovraži, mora brezmejno ljubiti.«

V tej mešanici strasti, ljubezni pa izrazitim španskim občutkom za čast in odločnost, da je treba krivico maščevati, nas pretresejo impresivno napisane besede obupane Raimunde, ko pravi soprogu Estebanu, ki se

**Avzugst Lovrenčič: osnutek scene za pravljico o
»Dedku Mrazu«**

kakor preganjana zver zateče z gora pod njen rodni krov: »Naj se ne vidi dim, čeprav gori hiša. Obriši si oči! Kri bi morala jokati. Na, pij vodo! Morala bi biti strup.«

Katastrofa je neizbežna. Patriarhalni red je porušen. Ko sili Raimunda hčer, naj poljubi Estebana kakor očeta, buhnejo strasti z vso silo na dan in nezadržno terjajo zase ves prostor na soncu. In tako se mora Raimunda obrniti proti obema, proti možu in hčerki, vendar v zadnjem hipu reši hčerko zase — s svojo smrtjo.

Raimunda deluje kot mnoge Benaventejeve osebe, nosilke ideje, kot nekakšen simbol. To seveda ne pomeni, da Raimunda ni polnokrvna inkarnacija tiste pravičnosti, o kateri smo malo prej govorili. Pa ne samo pravičnosti, tudi ljubezni in odpuščanja, kar ji daje širše človeške dimenzije. Njena strast in prizadeta privrženost k poizvedovanju za resničnim morilcem in slutnja, ki jo ob tem obhaja, spominja na Oidipovo tragično samopogubljenje. Vztrajno grebe za povzročiteljem zla, pa čeravno slutni, da bo ob tem sama pogubljena. Na koncu, tik pred katastrofo se to hudo spoznanje hipoma obrne v ljubezen in odpuščanje, v usmiljenje, vendar je na tehtnici le za kratek

hip. Upanje, da bo rešila Estebana in s tem odvrnila nesrečo od hčerke in sebe, se takoj razblini. In ko obupana zakliče k maščevanju, se hkrati že tudi žrtvuje za to, da bi se pravica do kraja izkazala.

Esteban skriva v sebi pošastno razklanost, svoje grešno nagnjenje do pastorke, ki ga žene v obup in celo zločin. Na koncu te svoje usodne poti se ne ustavi niti pred svojo ženo. Čeprav jo je imel rad in čeprav je skušal storiti vse, da bi sebi in pred svetom dokazal, da vendarle hoče biti in ostati samo to, kar je utrjeno s konvencijo — dober soprog in oče — ga že ena sama Acaciina kretnja spravi v brezumje, da je pripravljen za to svojo strast ponovno ubijati.

Za Acacio bi lahko rekli v moderni terminologiji, da je adolescentka z vsemi posledicami zgodnje in pozne pubertete. Sovraži moža, ki je stopil na mesto njegove očeta ter ji »ugrabil« materino ljubezen. To sovraštvo je igra z ognjem, kajti vsak hip se lahko sprevrže v svoje nasprotje. Bolj ko sovraži, bolj podzavestno — pa tudi že zavestno, četudi še nepriznано — ljubi.

Čeravno bi lahko delo razčlenjevali tako, da bi prišli do vseh motivacij, ki vodijo naše junake, pa vendarle ne smemo pozabiti, da to ni psihološka drama v freudovskem smislu ali psihološko realistična, kjer junaki vztrajno grebejo po svoji notranosti, da bi se dokopali do zadnje absolutne resnice. Tudi ni to ibsenovska analitična drama, kjer je preteklost tako važna za isto sedanost. To je preprosta, veličastna drama ljudskih strasti, ki ne potrebujejo posebne razlage. Ljudje so dani taki, kakršni so, posebne okolnosti pa pripomorejo k temu, da se njihova nagnjenja usodno razvijejo v smeri, ki poruši ustaljene konvencije in tudi nje same pokoplje. V tem smislu je »La Malquerida« zelo blizu razsežnostim antičnih tragedij, kjer so značaji povsem odvisni od Moire, usode, ki biva v ljudeh že od samega rojstva.

Janez Žmavc

Vlado Laci Kalapati

Umrl je Laci. V ponedeljek, 9. januarja popoldne se je delovni zbor našega gledališča s težkim srcem poslovil od svojega dragega tovariša Lacija, ki ga je neizprosna smrt 5. januarja rešila večletnega nadčloveškega trpljenja. Neusmiljena usoda je končno zmagala nad tem upornim, dobrim, kljub nečloveškemu trpljenju do kraja nasmejanemu človeku in ga strla.

Rodil se je v Novem Sadu 19. januarja 1924, k celjskem gledališču pa je prišel iz vrst Klavdivarjevih športnikov v sezoni 1954/55. Nekaj časa je opravljal skromno službo vratarja, srce pa ga je vleklo le na oder. Ob proslavi 105. obletnice prve slovenske gledališke predstave v Celju leta 1954 je tako postal najprej pomočnik šefa razsvetljave, nato pa je leta

1955 pred posebno komisijo z odliko opravil izpit za inspicienta ter se tako uvrstil med pomožno umetniško osebje. V tej službi je prvič nastopil 9. maja 1955 v Mikelnovi drami »Dež v pomladni noči«. To, za občinstvo nevidno, a odgovorno službo je opravljal vse do sezone 1960/61, ko ga je začela preganjati zahrbtna bolezen. Opravljal jo je vestno, natančno in z brezprimerno ljubeznijo. Poslej pa je bilo njegovo življenje ena sama mučeniška pot iz bolnišnice v bolnišnico, od operacije do operacije, iz Topolšice na Golnik pa v Novo Celje pa spet nazaj v Topolšico, kjer je končno omagal. Do kraja ni izgubil upanja, do kraja je bil prepričan, da bo zmaga njegova.

Vedno nasmejanega, dobrega, prisrčnega in vestnega tovariša Lacija bomo še dolgo ohranili v svojih srcih.

Fedor Gradišnik

*med predstavo
se okrepčajte v*

gledališki okrepčevalnici

kino podjetje

celje

priporoča ogled naslednjih filmov

KINO UNION
V SENCI INKVIZICIJE
FARAON
BEN HUR
ANGELIKA MARKIZA
ANGELOV

KINO METROPOL
KOLEKCIONAR
GRK ZORBA

KINO DOM
ANA KARENINA
VALČEK TOREADORJEV

Prihodnja premiera bo televizijsko-satirična lepljenka
Žarka Petana BESEDA NI KONJ. Režija: Franci Križaj

TKANINA - GALANTERIJA

Z VELEBLAGOVNICO

LJUDSKI MAGAZIN

SE PRIPOROČA!

TRGOVSKO PODJETJE

TEHNOMERCATOR

prodaja na veliko in malo vsakovrsten elektrotehnični material, radijske aparate, televizorje, barve, kemikalije, steklo, porcelan, gradbeni material in železnino. Velika izbira vseh vrst gospodinjskih aparatov in pripomočkov po konkurenčnih cenah, uvoženih porcelanskih izdelkov itd.

agropromet

kupuje in prodaja vse vrste sadja in zelenjave v svojih skladiščih in prodajalnah v Celju, Šempetru, Žalcu, Velenju, Preboldu, Laškem in Dobrni.